

3. Рыбальская В.Я. Виктимологические исследования в системе криминологической разработки проблем профилактики преступлений несовершеннолетних // Вопр. борьбы с преступностью. – М., 1980. – Вып. 33. – С.31-35.
4. Ильина Л.В. Уголовно–процессуальное значение виктимологии // Правознавство. – 1975. – № 3. – С. 117-121.

Коляда О.Л.,
студент IV курсу Кіровоградського
відділення ННІЗН
Національної академії внутрішніх справ

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Боротьба зі злочинністю неповнолітніх в сучасних умовах нашої держави – це один з основним напрямів внутрішньої політики країни. Йдеться мова про вплив на криміногенні процеси, що мають виняткове значення для майбутнього розвитку суспільства. Про це свідчить і визначення стратегічних напрямів державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року [1] та реформування правоохоронної діяльності, які реалізуються на виконання Указу Президента України №597/2011 «Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні», Розпорядження КМУ від 12 жовтня 2011 року №1039-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні» [2].

Наявність особливостей у системі заходів боротьби зі злочинністю неповнолітніх пов'язана також зі специфікою правового та фактичного становища неповнолітніх, як вікової групи населення, що найбільш гостро відчуває формуючий вплив негативних факторів соціального середовища, специфікою детермінант злочинності, а також особистісних якостей молодих злочинців.

Становлення особи відбувається під впливом усього комплексу відносин, в які вона вступає з іншими людьми. У свідомості людини немає таких явищ, які були б «первинними»,

а не результатом її життєдіяльності. Внутрішній зміст людини визначається його відносинами, в які вона вступає з іншими особами, особливостями її життя та діяльності.

Формування антисуспільної спрямованості неповнолітніх простежується в процесі її спілкування та діяльності. Цьому може сприяти процес соціалізації⁷. На думку деяких вчених антисуспільна спрямованість може гальмувати соціалізацію молодого людини та призвести до протиправної поведінки і входження її до злочинної групи [3]. Вплив соціальних умов життя та його протиріч на характер морального формування особи неповнолітнього є визначальним і там треба шукати детермінанти злочинності взагалі і неповнолітньої зокрема. Фактори, які сприяють формуванню протиправної поведінки неповнолітнього існують в конкретному соціальному середовищі, яке його оточує. Це дозволяє розглядати детермінанти, що обумовлюють протиправну поведінку неповнолітніх у громадських місцях в плані вияву негативних сторін взаємодії соціального середовища та особистості, маючи на увазі необхідність детального аналізу процесів, що відбуваються в суспільстві.

Проблема запобігання злочинам, що вчинюються молодими людьми завжди була і залишається однією з найзлободенніших, але на сьогоднішній день викликає занепокоєння вчинення злочинів неповнолітніми у громадських місцях.

За даними Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України неповнолітніми та за їх участю було вчинено злочинів у 2010 р. – 17342, у 2011 р. – 17846 (динаміка -

---

⁷ Соціалізація здійснюється під впливом ряду факторів, які умовно поділені на три групи: 1) макрофактори (суспільство, держава, планета, космос); 2) мезофактори (етнокультурні умови, тип мешкання, місце і умови проживання і розвитку людини); 3) мікрофактори (сім'я, дитячий садок, школа, позашкільне середовище, релігійні установи, товариство однолітків, трудовий колектив, громадські об'єднання тощо). Усі ці фактори на кожну конкретну людину впливають порізно. Динаміка її розвитку і впливу залежить від рівня розвитку суспільства, науки і техніки та індивідуальних якостей особистості (Див.: Концепції розвитку демократичних засад в освітніх закладах України. -К., 1997. -С.47.

+2,9 %), а у громадських місцях у 2010 - 13950 ; у 2011 – 13654 (динаміка-2,1 %), серед них практично третина з них раніше вчиняла злочини [4]. Таким чином, у повній мірі проявляється тенденція включення у злочинну діяльність нових осіб через механізм соціальної дезадаптації.

Разом зі змінами в суспільстві змінюється і якісний склад злочинів. Особливе занепокоєння викликає динаміка злочинів скоєні особами, які раніше вчиняли у 2010 р. – 2134, у 2011 р. – 3293 – їх динаміка складає 54,3 %; у стані алкогольного сп'яніння – у 2010 р. – 1494, у 2011 р. – 1438 (динаміка – 3,7 %), у складі групи у 2010 р. – 6282, у 2011 р. – 6531 (динаміка – 4 %) [4]. Сьогодні кожен третій злочин вчиняється в місцях проведення дозвілля, яке частіше знаходиться в інших районах або сусідніх населених пунктах. Кожне друге пограбування та розбійний напад з метою заволодіння майном громадян вчинюється на вулицях, площах, в парках та скверах у вечірній і нічний час. Розповсюджені також розбійні напади на водіїв таксі та власників автотранспорту, вчинені на дорогах.

Частіше всього неповнолітні скоюють злочини у вільний від навчання час (з 15.00 до 24.00). Цікаво відзначити, що «пік» злочинних проявів припадає на 20.00-23.00. До 7% злочинів вчиняються у навчальний час, коли підлітки повинні бути на заняттях; до 10% – в період виробничої практики та інших. При цьому 18–20% злочинів вчиняється у вихідні та святкові дні. Протягом року «пік» злочинних проявів припадає на канікули, що пов'язано з послабленням соціального контролю за неповнолітніми.

Найбільш небезпечною тенденцією у злочинності неповнолітніх є збільшення випадків вчинення корисливих злочинів із застосуванням насилля. Часто крадіжки переростають у грабїж, чи у розбійний напад. Предметом усіх видів корисливо-насильницьких злочинів проти власності, як правило, є товари підвищеного попиту, які досить легко реалізуються, гроші та коштовності, предмети антикваріату, вироби з хутра та шкіри, відео- та радіоапаратура, комп'ютерна техніка, мобільні телефони, транспортні засоби.

Для злочинності неповнолітніх нині найбільш розповсюдженим є пограбування, але і відбувається збільшення кількості розбійних нападів, і якщо темпи зростання усіх видів

корисливо-насильницьких злочинів становлять близько 50 %, то розбійні напади на громадян збільшилися більш ніж на 50 %.

Конкретні життєві ситуації часто характеризуються тим, що потребують від особи певної лінії поведінки, прийняття того чи іншого рішення. При цьому об'єктивно можливо прийняття декілька рішень, але при розгляді злочинної поведінки неповнолітніх необхідно зазначити, що найчастіше для вирішення життєвих проблем обирається злочинний шлях. Необхідно і звернути увагу і на те, що неповнолітні (у порівнянні з іншими віковими групами населення) менш стійка проти різного роду криміногенних впливів.

Попередження цього виду злочинів повинно плануватися і здійснюватися на різних рівнях та напрямках, по відношенню до різних контингентів неповнолітніх й характеризуватися значним діапазоном загальновиховних, профілактичних, а також спеціальних. За цільовою спрямованістю вони повинні запобігати протиправним діям неповнолітніх у громадських місцях, припиняти їх, а також не допускати можливість рецидиву. Ці заходи необхідно спрямовувати на основні сфери виховання неповнолітніх за допомогою специфічних засобів, характерних для органів та служб, які беруть участь у цій діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року. Розпорядження КМ України від 30.10.2011 р. – 1209-р Київ // Офіційний вісник України від 09.12.2011 р. -№ 93, -С. 67. – Ст.3389.

2. Указ Президента України від 24 травня 2011 року N 597/2011 Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні. Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні схвалена Указом Президента України від 24 травня 2011 року N 597/2011.

3. Корыстно-насильственная преступность несовершеннолетних / Отв. ред. Лановенко И.П. -К., 1982. -С56

4. Стан і структура злочинності в Україні за 2010 р., 2011 р., офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mvs.gov.ua>].